

Гострі кишкові інфекції: симптоми, діагностика та профілактика

Гострі кишкові інфекції (ГКІ) - це група гострих інфекційних захворювань, що викликаються різними мікроорганізмами, які локалізуються переважно в кишечнику людини і характеризуються розвитком діареї. Найбільшу небезпеку становлять для дітей і осіб похилого віку внаслідок швидкого зневоднення організму.

Гострі кишкові інфекції широко поширені і являють собою серйозну проблему, особливо серед дитячого населення. За даними ВООЗ у дітей ГКІ займають друге місце після гострих респіраторних інфекцій, а у дорослих на їх частку припадає близько третини всіх випадків захворювань. Згідно з офіційною статистикою, в Україні щороку реєструється 50-60 тисяч випадків інфекційних діарей у дітей, з яких 20-30 закінчуються летально.

Причини гострої кишкової інфекції

Джерелом інфекції є хвора людина або носій, який виділяє збудників у навколишнє середовище з випорожненнями і/або блювотними масами. Інфекційний період триває з моменту виникнення перших симптомів хвороби і триває до закінчення відповідної симптоматики (діареї). В міру поліпшення стану хворих і зменшення клінічних проявів заразність знижується, але ще може зберігатися протягом тривалого часу. При вірусній інфекції хворий може бути заразним до 2 тижнів після одужання. Закінчення заразного періоду можна визначити тільки за допомогою лабораторної діагностики. Значну роль у поширенні інфекції відіграють хворі зі стертими формами, у яких діагноз не був встановлений. Залишаючись в колективах, вони сприяють поширенню інфекції серед оточуючих.

Зараження відбувається аліментарним шляхом (при вживанні їжі і/або води, що містить збудника захворювання), при деяких вірусних інфекціях можливий повітряно-крапельний механізм передачі. Діти молодшого віку частіше заражаються контактнo-побутовим шляхом, так як у них ще не достатньо розвинені гігієнічні навички.

Провідним симптомом при ГКІ є діарея. Залежно від причини і рівня ураження кишечника виділяють наступні форми інфекційних діарей:

Інвазивні діареї. Збудники - бактерії або найпростіші. Переважно уражується товстий кишечник з розвитком коліту: сальмонельоз, дизентерія, ієрсиніоз, ешерихіоз, кампілобактеріоз, гостра кишкова інфекція, викликана синьогнійною паличкою, клостридіями, клебсієлами, протеєм, черевний тиф, амебіаз та інші.

Секреторні діареї. Найчастіше причиною стають віруси або бактерії, що виділяють ентеротоксин. Характеризуються переважним ураженням тонкого кишечника з розвитком ентериту (ротавіруси, норовіруси, ентеровіруси, коронавіруси, аденовіруси, астровіруси, реовіруси, каліцивіруси, ентеропатогенні і ентеротоксигенні кишкові палички).

Частіше за інших хворіють і більш схильні до розвитку ускладнень діти та особи похилого віку, особи із захворюваннями шлунка та кишечника, а також люди з ослабленим імунітетом.

Загальні симптоми гострих кишкових інфекцій

Інкубаційний період (з моменту потрапляння збудника до появи перших ознак хвороби) триває від 6 годин до 2 діб.

Практично будь-яка кишкова інфекція характеризується розвитком основних синдромів різного ступеня вираженості:

Інфекційно-токсичний синдром (ІТС). Проявляється підвищенням температури і симптомами інтоксикації (слабкість, запаморочення, ломота в тілі, нудота, іноді на тлі високої температури блювота). Для деяких інфекцій підвищення температури не є характерним (наприклад, холера).

Кишковий синдром. Симптоматика залежить від рівня ураження шлунково-кишкового тракту і відповідає гастриту, ентериту, коліту, гастроентериту, ентероколіту та гастроентероколіту.

Гастрит проявляється болями в області шлунка, постійною нудотою, блювотою після прийому їжі і пиття води, викликати її може навіть ковток рідини. Може бути основним синдромом при харчових отруєннях.

Ентерит характеризується появою частих рідких випорожнень. Є провідним синдромом при холері.

Коліт проявляється болями в нижніх відділах живота, переважно зліва, акти дефекації болючі, випорожнення скудні з домішками слизу і крові, помилкові позиви до дефекації, відсутність полегшення після випорожнення. Найбільш характерний для дизентерії.

Симптоми, при яких потрібно негайно звернутися за медичною допомогою:

- ранній і дошкільний вік дитини (небезпека швидкої дегідратації);
- особи похилого віку (старше 65 років);
- часті рідкі випорожнення більше 5 раз на добу у дорослого;
- багаторазова блювота;
- висока температура з діареєю і блювотою;
- кров у випорожненнях;
- переймоподібні болі в животі будь-якої локалізації.

Діагностика гострої кишкової інфекції

Незважаючи на значні досягнення у вивченні клінічних особливостей, встановити точний діагноз при ГКІ на підставі скарг пацієнта, клінічної картини і даних об'єктивного обстеження вдається лише у 20-30% випадків. Остаточний діагноз виставляється лише після лабораторного підтвердження і виявлення збудника.

Як лікувати кишкову інфекцію?

У першу чергу лікування кишкової інфекції починається з того, що хворим призначається дієта. З раціону виключаються:

молочні продукти;
сирі овочі, ягоди і фрукти;
смажені продукти;
жирне;
солоне;
гостре;
копчене;
салати.

Потрібно пити воду без газу, компот із сухофруктів, дуже слабкий відвар шипшини. Використовують також готові сольові препарати, які розводять кип'ячою водою: Регідрон, Хумана, Ораліт та інші. За медичною допомогою потрібно звернутися, якщо пронос і блювота (навіть кілька разів) спостерігаються у маленької дитини. До приїзду дільничного або «Швидкої» її потрібно спробувати випоїти водою або чаєм, даючи по 5 мл кожні 10 хв.

Антибактериальна терапія – призначається лікарем при підозрі на бактеріальну інфекцію. В одних випадках достатньо прийому ліків в таблетках, в інших же може знадобитися внутрішньом'язове або внутрішньовенне введення препаратів.

Профілактика кишкових інфекцій

Специфічної профілактики (тобто вакцин або анатоксинів) ні для однієї з цих інфекцій немає. Застосовуються тільки неспецифічні профілактичні заходи:

- дотримання індивідуальних гігієнічних заходів;
- вживання кип'ячої або бутильованої води;
- миття рук після туалету;
- відмова від вживання сирих яєць (навіть зібраних від власних же птахів);
- достатня термічна обробка м'яса;
- детальний перегляд термінів придатності тих продуктів, які ви збираєтеся купувати;
- миття овочів, ягід, зелені, фруктів перед вживанням;
- зберігання готової продукції в холодильнику;
- відмова від годування немовлят нерозведеним коров'ячим чи козячим молоком;
- підтримка достатніх санітарних умов в будинку/квартирі;
- якщо в родині хтось захворів – кип'ятіння його посуду, відмова від вживання їжі з одного посуду, знезараження випорожнень хлорвмісними препаратами.

Правила профілактики можуть здатися занадто очевидними, тим не менш, раз кишкові інфекції атакують, значить, профілактика не настільки ефективна, як могла б бути.

НЕ займайтесь самолікуванням – це небезпечно!

Лікар-методист КНП «Черкаська міська інфекційна лікарня» ЧМР І.О. Рудень.